

TÜRK AKADEMİSİ
SİYASİ SOSYAL STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VAKFI

POSTMODERN KUŞATMA: KELİMELELER ve HARİTALAR

TÜRK AKADEMİSİ SİYASİ SOSYAL STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VAKFI

Prof. Dr. Nadim MACİT

Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Merkezi
Makale No. 4 // Mayıs 2013
www.turkakademisi.org.tr

TÜRK AKADEMİSİ Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı (TASAV)

Türkiye’de ve dünyada, yaşanmış ve yaşanmakta olan olayları; siyasî, sosyal, tarihî ve kültürel derinlik içinde ve stratejik bir bakış açısıyla değerlendiren, yeni tasarımlar ortaya koyarak gelecek vizyonu oluşturan bir düşünce kuruluşudur.

TASAV, bilimsel kıstasları esas alarak ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde araştırma, inceleme ve değerlendirme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Çalışmalarını hiçbir kâr amacı gütmeyen ilgililer ile paylaşan TASAV; tarafsız, doğru, güncel ve güvenilir bilgiler ışığında kamuoyunu aydınlatmaya çalışmaktadır.

TASAV’ın amacı; ülkemizin ekonomik, sosyal, siyasî, kültür ve eğitim hayatının geliştirilmesine; millî menfaat ve birlik anlayışının, insan hak ve özgürlüklerinin, demokrasi kültürünün, jeopolitik ve jeostratejik düşünce biçiminin yaygınlaştırılmasına; toplumda millî, vicdanî ve ahlâkî değerlerin hâkim kılınmasına ve Türkiye’nin dünyadaki gelişmelerin belirleyicisi olmasına bilimsel faaliyetler aracılığıyla katkı sağlamaktır.

ARAŞTIRMA MERKEZLERİ

TASAV, aşağıda belirtilen altı Stratejik Araştırma Merkezi vasıtasıyla çalışmalarını yürütmektedir:

1. Dış Politika Araştırmaları Merkezi
2. Güvenlik Araştırmaları Merkezi
3. Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi
4. Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Merkezi
5. Ekonomi Araştırmaları Merkezi
6. Enerji Araştırmaları Merkezi

POSTMODERN KUŞATMA: KELİMELELER ve HARİTALAR

Prof. Dr. Nadim MACİT

Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Merkezi

Makale No: 4 // Mayıs 2013

www.turkakademisi.org.tr

Bu yazının tüm hakları saklıdır. Yazının telif hakkı TASAV'a ait olup kaynak gösterilerek yapılacak makul alıntılar dışında önceden izin alınmadan kullanılamaz ve çoğaltılamaz.

POSTMODERN KUŞATMA: KELİMELER ve HARİTALAR

Kelimelerle zihnî ve fizikî haritalar arasında sıkı bir bağ vardır. Özgürlük adına ortaya çıkan Martin Luther'in kullandığı "ıslık" ve "sopa" kelimelerinin, hakkını arayan köylüleri aşağılama ve baskı altına alma silâhına dönüşmesi bunun en çarpıcı misâlidir. İktidarın dönüştürücü gücünü gören Luther, köylülere karşı Lordları destekler ve idarecileri şu ifadelerle kutsar: "İdareciler, tıpkı eşek sürücüsü gibidirler. Onlar eşekleri değnekle ve kamçıyla sürekli dövmek zorundadırlar. Yoksa eşekler itaat etmeyeceklerdir. İdareciler halkı gütmelidirler, boğazlamalıdır, asmalıdır, yakmalıdır, kafalarını uçurmalıdır ve onlara işkence etmelidirler. Bütün bunlar insanları korkutmak ve kontrol altında tutmak içindir."¹ Irak'a gönderilen ABD askerlerinin ellerindeki broşürlerde yer alan ifadeler ise postmodern kuşatmanın dilini yansıtır: "Ey barış elçileri! Gidin, teröristleri vurun, onları yok edin. Sizler Tanrı adına iş görüyorsunuz."²

Bu iki çarpıcı misâlin arasındaki ortak nokta, "barışa" ve "özgürlüğe" atıf yaparak "öteki"ni yok etmektir. Çoğu kere dine atıf yapılarak imha gerçekleştirilir. Çünkü iyi insanların (!), barış mersiyesi okuyanların kötülük yapabilmeleri için dini tahrif etmeleri gereklidir. Luther'in "eşek ıslıkla, halk sopayla idare edilir" sözü bu bağlamda okunabilir. İktidarın icraatlarını meşrulaştırmaya koşullanmış din, büyüleyici bir ıslıktır. İnat edenleri yola getirmenin ikna edici ve öldürücü aracı ise sopadır. Kendi ürettiği ve kontrol ettiği kanunların arkasına saklanan iktidar, ötekini eşekleştirme ve ardından da sopalama yöntemini esas alır. Bir başka deyişle ıslık ve sopa, gücün dilini açıklayan iki anahtar kavramdır.

Zamanı merkeze alan postmodernitenin politik-stratejik dili "kendine özgü bir duruma" işaret etmekte ve belirtilen duruma uygun zemin oluşturmaktadır. Post-emperyal çağın egemenlik mantığının dayandığı *dilbilgisi/kelime hazinesi* yeni bir zihnî ve fizikî haritayı işaretlemektedir. Postmodern çağın dilbilgisi -belirsizlik, farklılık bilinci, çok kültürcülük, izafilik ve güvensizlik- milletleri kendi tarihî ve içtimaî gerçekliğinden koparmaktadır. Tutarlılık ve istikametten yoksunluk, gebe olduğu ihtimallerin sonsuzluğuyla korkutmaktadır. Nitekim toplumlar adı konulmamış iç savaşın girdabına girmiş durumdadır. Öteki ilân edilen İslâm

¹ Peter F. Wiener, *Hitlerin Mânevî Atası: Martin Luther*, Çev: Hakan Olgun, İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2002, s.76.

² Bakınız: Rodrigue Tremblay, *Yeni Amerikan İmparatorluğu*, Çev: G. Günay, Ankara: Nova Yayıncılık, 2007.

coğrafyası, “kanlı bir iç çatışmanın tüm türleri”ni yaşamaktadır. Bağımlılığı derinleştiren ülkelerin yabancılara karşı tavrı ise dünyanın “ikincil barbarlaşma” dönemine girdiğine tanıklık etmektedir.

Küresel aktör; köksüzleştirme, bağımlı kılma yöntemini felsefe, bilim, politika ve tarih alanında yaşanan değişimlere atıf yaparak sürdürmektedir. “Felsefede faydacılığın yeniden keşfi, bilim felsefesi alanında görülen bakış değişikliği, tarihte süreksizlik ve farklılık, basit ya da karmaşık nedensellik yerine biçim çeşitliliği; etik, politika ve antropoloji alanlarında öteki kavramının geçerliliği konusunda yeniden doğan duyarlılık yaygın ve derin bir değişime işaret etmektedir.”³ Kaldı ki postmodern durumu sadece değişimle izah etmek eksik bir yaklaşım olacaktır. Çünkü postmodern temaların politik, diplomatik ve stratejik kullanımı yaşanan değişim kadar önemlidir. Postmodern durumun bu yönünü gizleyerek ötekinin zihnini salt-saf değişime kitleyen Batılı merkezî güçler “alıntılama ve kopyalama” işçiliği yapmaya alıstırdığı aydınları, siyasetçileri ve toplumları ıslıkla yönetmektedir. İşgali; barış ve diyalog havuçlarıyla sürdürme becerisini başka nasıl izah edebiliriz?

Modern dünya görüşünün kendi içindeki *muhafazakâr gerileyişi* ifade etmek için kullanılan postmodern tabirin iki yüzü vardır. Birincisi, muhafazakâr gerileyişi aşmaktır. İkincisi ise modern dünya görüşünün sırlarına vakıf olan öteki ülkeleri yeni *felsefi ve siyasî şema* eşliğinde kontrol altında tutmaktır. Demek ki postmodern durum, sadece felsefi ilginin konusu değildir. Aynı zamanda “belirsizlik, farklılık, eş ölçülemezlik, özgürlük ve çok kültürcülük gibi temaların” politik kullanımı söz konusudur. Kültürü varlık, bilgi ve değer tasavvuru olmaktan çıkararak farklılığı merkeze taşıyan bir anlayış eşliğinde herhangi bir toplumu, milleti birleştiren ortak alandan bahsetmek mümkün değildir. 19. yüzyılın 20. yüzyıla sarkan ufkunda milliyetçiliği ötekine karşı kullanan Batı, bu kez “dinî ve etnik farklılıklar”ı kullanmaktadır.

Modern dünya görüşünün muhafazakâr gerileyişini aşmak için yöneltilen eleştiri özü itibarıyla şöyledir: Modern dünya sistemi pozitivist, teknoloji merkezli, ilerlemeci (doğrusal tarih anlayışı), rasyonalist (insan akli, toplumsal düzeni inşa etmek için yeterlidir. İnsanın üst bilgiye ihtiyacı yoktur) ve planlamacı ve kontrol edicidir. Dünya olgulardan ibarettir, dolayısıyla dünyayı inşa etme deneylebilir ve algılanabilir önermelere dayanır. Teknoloji, modern dünya tasavvurunu evrenselleştirmiştir. Mutlak hakikat anlayışına, algısına eklenen planlama ve kontrol, otoriter eğilimleri beslemiş, birey ve toplumu soyut kurumlar karşısında etkisizleştirmiştir. Özgürlük alanını daraltmıştır. Modern dünya sisteminin dayandığı sabiteler geçerliliğini yitirmiştir. Çünkü evrensellik, insanın ve tabiatın

³ David Harvey, *Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri*, Çev: Sungur Savran, İstanbul: Metis Yayınları, 2003, s.21; Ayrıca bakınız: Stuart Sim, “Postmodernism and Philosophy”, *The Routledge Companion to Postmodernism*, Ed: Stuart Sim, Londra ve New York: 2001, ss.3-11.

estetik formunu bozmuştur. İnsan, zaman ve mekâna dille nüfuz eder. İlerlemeci tarih anlayışı ötekini sömürmeyi makûlleştirmek için üretilmiştir. Kültürden, inançlardan ve değerlerden bağımsız yetkin bir akıl yoktur. Bakış açılarına göre tabii ve içtimaî olguya yüklenen anlam değişir.

Sunulan önermelerle doğrudan merkezci-liberal sistemin yapısına saldırı yapıldığını gören Batı 1968'den itibaren "dışarıdan gelen, ancak kendi içinde mayalanan bu düşünceyi" kendi kültürel ve politik amaçları doğrultusunda inşa etmeye başlamıştır. Nitekim akıl ve bilim üzerine inşa edilen büyük anlatıları özgürlüğün düşmanı ilân eden postmodern aydınlar, akli tarihî bir durum, bilimsel bilgiyi ise düzeltilebilen bilgi olarak tanımlarlar. Bu felsefî çıkış, yeni bir zihnî haritanın inşa edildiğini gösteren önemli bir sınırdır. Evrensel akli ve bilimi eleştiriye açan bu gelişmenin farklı akılları, yani kültürel sistemleri ve bilgi anlayışlarını meşrulaştırdığını gören Batı, postmodern duruma uygun düşen *çelişkili bakış* kalıbını üretmiştir. Bir taraftan farklı inançları ve etnik yapıları ötekini ayrıştırmanın parçası yapmış, diğer taraftan bütün farklılıkları kendi semsiyesi altına alarak bunların üzerinden dünya-hâkimiyeti planını sürdürme yolunu seçmiştir.

Postmodern durumun ürettiği çelişkili bakışın bir parçası, hedef toplumlara dinî-etnik ayrışma üzerinden özgürleştirmek(!), diğer parçası ise *ayrışmış ve parçalanmış toplumları* kendi güç yörüngesinin parçası yapmak için kullanılmaktadır. Yeni bir durumu, politik ve stratejik esaslara çevirmeyi başaran Batı, "şer imparatorluğu" olarak tanımladığı SSCB Bloku'nun çöküşünü Vatikan üzerinden Polonya kanalını kullanarak hızlandırmıştır. Kasım 1989'da Berlin Duvarı'nın açılması ve ardından yıkılmasıyla yeni bir süreç başlamıştır. ABD kendisini "*evrensel krallık*" odağına yerleştirmiş ve bütün dinî ve etnik farklılıkların hâmisi olduğunu ilân etmiştir. "Bir taraftan kapsayıcı bir sosyo-politik düzen fikrinin varsayımları üzerine inşa ettiği krallık; "dünya barışı için hukuk oluşturup mevcut hukukî kuralları yıkarken, diğer taraftan bunun doğal sonucu olarak çevre ile ilişkilerini imparatorluğun hükümlerlik kapsamı dışında kalan tehdit ve ganimet toplulukları olarak algılamaya başlamıştır."⁴ Bu çelişkili politik tutumun bir tarafı "ışık" ile diğer tarafı ise "sopa" ile kesişmektedir. Demek ki postmodern hegemonik güç, önce büyülemekte sonra sopalamaktadır.

Tehdit olarak gördüğü toplumların sosyal yapılarını, farklılıkları "*özgürleştirme projesi*" altında tahrik ederek tahrip eden egemen güç, ekonomik alanda bütün enerji havzalarını ele geçirmenin güvenlik hatlarını oluşturmaktadır. Sosyalist yörüngenin çöküşü *dev bir ideolojik alanın* boşluğa düşmesine neden olunca⁵ kendisini "*evrensel krallık*" olarak ilân eden ABD, dünya inşa etmenin bütün araçlarını kullanarak boşluk/bağlantısız arki olarak tanımladığı coğrafyayı yeniden

⁴ Georges Corm, *21. Yüzyılda Din Sorunu*, Çev: Şule Sönmez, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008, s.21.

⁵ Gilles Kepel, *Tanrı'nın İntikamı*, Çev: Selma Kırmızı, İstanbul: İletişim Yayınları, 1991, s.64.

düzenlemeye başlamıştır. Bu doğrultuda tarihin sonunu ilân etmiş, sosyalist yörüngenin çöküşüne ve başka bir seçeneğin imkânsızlığına gönderme yaparak bu durumu liberal sistemin zaferi olarak müjdelemiştir. “Başka seçenek yoktur” mesajını veren Batı; uzun süre ıslıkla güttüğü toplumlara sopayı göstererek “ya emirlere uyarsın ya da gidersin” uyarısı ardından işgale başlamıştır.

Küresel güç, ekonomik amaçlarını gerçekleştirmek için şu dört hususu politikasının temeli yapmıştır: (1) Kendi politik ve ekonomik kurallarına uymayan bütün devletleri öteki ilân etmiştir. “Önleyici savaş” kalıbı üzerinden terörizme karşı mücadele edeceğini açıklamış ve uygulamaya başlamıştır. İzlediği bu stratejinin amacı; öteki ilân ettiği devletleri kendisine bağlamak, eğer olmazsa, bu devletleri istikrarsızlığa sürüklemektir. Bunun en çarpıcı misâlleri; Afganistan, Irak, Tunus, Libya ve Suriye’dir. (2) Kendisine karşı alternatif bir gücün çıkmasını engellemek için Çin’in enerji ihtiyacını bir tehdit hâline getirmeyi planlamış, Rusya’nın etrafını sınır devletler ve donanımlı teknolojik araçlarla örmeye başlamıştır. Nitekim, İran’a yönelik baskıların altında sınır devletlerin alanını daraltma politikası yatmaktadır. (3) Kültürel özgünlük ve enerji potansiyeli açısından seçenek olma imkânını elde edebilir düşüncesiyle, bir ölçüde de mesiyani hedeflere bağlı olarak, İslâm coğrafyasını içinden çıkılmaz duruma sürüklemiştir. Bu öyle bir fitnedir ki İslâm medeniyeti tarihinde ilk kez Batı ile ittifak kurarak komşuları üzerinde baskı kuran aktörler üretmiştir. Suudî Arabistan, Katar ve Türkiye bu rolü oynamaktadır. (4) Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkeleri fiilî olarak kargaşanın içine düşürülmüş durumdadır. Türkiye’ye sınır olan ülkelerin kesişim alanlarında belirsiz alanlar oluşturarak “Kürdistan” a zemin hazırlama faaliyeti açıklık kazanmıştır. Son zamanlarda Türkiye’nin sosyo-politik ayrışmaya tâbi tutulmasının altında belirtilen bu amaç yatmaktadır.

Egemen güç, işgal harekâtına karşı oluşan tepkiyi düşürmek için yeni bir yöntem icat etmiştir. Doğrudan müdahaleye dayanan harekât planını “*değerler diplomasisi*” dediği kalıpla değiştirmiştir. Değerler diplomasisi, ötekini “ıslıkla” gütmenin teknik adıdır. ıslık yöntemi; kültürel şemalara ve geniş dinî grupların desteklenmesine ve yönlendirilmesine uygun politik ve stratejik dil oluşturmaktır. Şî mezhebinin temsilcisi ve taşıyıcısı olan İran’ın etkinliğini sınırlandırmak için, Türkiye’nin öncülüğünde Sünnî-Selefi cephe oluşturma girişimi izlenmesi düşünülen yumuşak stratejinin önemli bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni kültürel nitelikli stratejik bakış açısı oluşturmak için hem uluslararası hem de bölgesel düzlemde bazı faaliyetlerin devreye sokulması *rol model* üretme çabasının sonucudur.

Hedef ülkelerin iç politik ve sosyal dengelerini ıslık yöntemiyle parçalayan güç ikinci aşamada sopayı devreye sokmaktadır. Kuzey Afrika ülkelerinde (Tunus, Libya) başlayan, kısa sürede Ortadoğu ülkelerine (Mısır, Suriye) sıçrayan, Suriye’yi kan gölüne çeviren ve Orta Asya ülkelerine sirayet etmesi muhtemel görülen “demokratikleştirme projesi” ıslığın sopaya dönüşmesinin diplomatik ifadesidir. Bu süreçte Türkiye iç politik dengelerini bozmuştur. Eğer iç istikrarı korumada geç

kalırsa, “Yeni Osmanlılık Projesi” adı altında Türkiye önemli bir denemeye tâbi tutulacaktır. Açılım adı altında değiştirilen bütün kelimeler, yeni tanımlar, denkleştirme ve çarpıtma faaliyetleri, barış üzerinden farklı düşüneni tehdit etme etütleri bunun göstergesidir. Postmodern temalar eşliğinde devletin kurucu esaslarını ortadan kaldırma girişimleri her ne kadar siyasî değerler aracılığıyla gizlense de *uygulama alanı* belirlenen ve sürdürülen amacın ne olduğunu somut olarak ortaya koymaktadır.

İnsanları yığın olmaktan kurtaran bilgi ve dil, aynı zamanda insanlara tuzak kurmanın aracıdır. Her dünya sistemi ve değişimi aslında bir dil sistemi ve bir dil değişimidir. İktidar-yorum arasındaki bağlantı dünya sistemlerini oluşturan omurgadır. Modern çağın değişen ve dönüşen boyutu, geliştirilen dil anlayışları ve bunların politik eylemi biçimlendirmeleriyle çözülebilir. Eğer bir toplumun fikrî ve siyasî dili uluslararası kitle kültürünün diline dönüşmüşse, o toplumdan değerler konusunda bir duyarlılık beklenemez. Çünkü çağın dil anlayışı değişmiş ve bu değişim dinî, siyasî ve iktisadî dili belirlemeye başlamıştır.

Çağın dilini değiştiren düşünürlerdir. Bunu hayatın farklı alanlarına taşıyanlar ise büyük devletler, politikacılar, şirketler, gazeteler, dergiler ve iletişim araçlarıdır. Çağın dilinin değiştiğini, dolayısıyla dinî ve siyasî düşüncenin değiştiğini görmeyen bir aydın veya bir politikacı varlığını sürdüremez. Bu tespit doğrudur. Söz konusu tespite “her dünya tasavvurunun bir dil sistemi, her dil sisteminin de diplomatik ve stratejik boyutunun olduğu”nu eklememiz gerekir. Postmodern dil sisteminin bu boyutunu göremeyen aydın, gazeteci, politikacı ve bürokrat ıslık yöntemine müsait bir adaydır. Bir ifadenin/felsefî ve siyasî modelin anlamı ile kullanımı arasında bir fark göremeyen aydın ve politikacı “entellektüel zevk ve şöhret uğruna” kendi tarihî ve içtimaî gerçekliğini şaibeli hâle getirmenin yolunu açabilir. İçinde bulunduğumuz durum bunun somut göstergesidir. Avrupa Konseyi’nin kabul ettiği Türkiye Raporu,⁶ yerine getirilen taleplere özel atıf yaparak çözüm/barış sürecini övmekte, bunu yaparken “yeni kelimelere ve tanımlara” yer vermektedir. Şimdiye kadar kullanılan ve hâlen kullandığımız kelimeler yeni kelimelerle değiştirilmektedir.

Oluşturulan yeni kelimelerden bazıları şöyledir: “Bebek katili/İmrâlı”, “Türk/Türk vatandaşları”, “Türk milleti/Türk vatandaşları” “PKK terörü/çatışma”, “Türkiye’de terör eylemleri yapan PKK/Türk Devleti ile PKK arasındaki mücadele” “terörist/aktivist”⁷... T.C. ise yeni sözlükte yok! Görüleceği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin terör örgütüne karşı verdiği mücadeleyi tanımlayan kelimeler elenmektedir. Bunun yerine terörü kutsayan, masumlaştıran, meşru bir cephe olarak sunmayı sağlayan kelimeler ikâme edilmektedir. Eski ve yeni

⁶ Parliamentary Assembly Council of Europe, Post-monitoring Dialogue With Turkey, 23 April 2013.

⁷ Parliamentary Assembly Council of Europe, Post-monitoring Dialogue With Turkey, 23 April 2013, ss.5-7.

durumun iki farklı zihni haritaya tekabül ettiği açıktır. Eski kelimelerin yerine ikâme edilen kelimeleri, özellikle dilbilgisini “anlamanın sınırları ve kelimenin kullanımı” açısından çözümlersek yeni bir haritanın tasarlandığı çıkarımını yapabiliriz.

Değişen dil; her alanda olduğu gibi iktisadî alanda da cemaatler, çok uluslu şirketler, yeni örgütlenme biçimleri üretmiştir. Rekabeti varolmanın zorunlu şartı gören liberal-kapitalist sistem, belirtilen durumu, örgütçü ve tekelci yapılara dönüştürerek dünyanın her tarafına sızıyor. Kadife devrimler gerçekleştiriyor. Ülkemizin önde gelen aydınları, politikacıları ve stratejistleri, merkezî gücün ürettiği dil sistemini aktarmayı çağı okumak olarak görüyorlar. Günümüz dünya sistemi engellenemez şirketlerin piyasa ekonomisi adına uydurdukları ve kurallarını kendilerinin koydukları politik dile eşlik etmektedir. Belirtilen dil, merkezî devletlerin lehine her şeyi çarpıtmakta ve yoksulluğu sistemin “kendini koruma refleksi” olarak tanımlamaktadırlar. Bununla birlikte çok yönlü şirketler, sadece ekonomik çıkarın değil, fikirlerin ve değerlerin taşıyıcılığını yapmaktadırlar. Sadece bu veri bile dünyanın dilinin değiştiğini göstermektedir. Böyle bir dili anlama, yani fırsatı ve riski değerlendirme konusunda yetersiz kalanlar klişelere, aşınmış eğretilmelere, bayat kullanımlara başvurdukları için bağlı buldukları düşünceyi ve dili çürütmektedirler. Dili çürümüş bir milletin ve toplumun “politik-stratejik aklından, daha doğrusu dünyasından” bahsedilemez.

Aklını kaybeden fert gibi, kültürünü kaybeden toplumlar ve milletler cinnet geçiriyor. Boşlukta yaşayan insan kriz anında ilk aklına geleni yapar. Annesini kesen, çocuğunu ateşte pişiren insanları kargo kültürün mecnunları olarak tanımlamak kolaydır. Çünkü bu sonuçtur ve sadece olayı konuşmaktır. Fakat neden bu cinnet; terk edilmişliğin, aldatılmışlığın ve ezilmişliğin, “seni özgürleştireceğim diye savaş ilân eden egemen güçlerin” işlediği katliamların ürettiği sahte söylemin ürünü olarak görülüyor? Hemen eşiğimizin dibinde akıtılan kanı meşrulaştıran şey nedir? Bunu meşrulaştırmak için hangi gerekçeler ve araçlar kullanılıyor? Bunların mutfağı neresidir, garsonluğunu yapanlar ne adına ve hangi amaç için yapıyorlar? Sıralanan soruların cevabı üzerinde düşünmek, yeni savaşın adını koymamızı ve anlamamızı sağlayacaktır: Yeni tip savaşın ilk aşaması, “ışık yöntemi” ile zihinleri ele geçirmektir.

Alacakaranlıkta engebe atlama koşusu yapmak ne ise “izafilik, durumsallık, bağlam” gibi her türlü istismara açık sözler, metinler üzerinden kargaşa üretmekte aynıdır. Dünya sisteminin kurallarını koyan güç hariç, bütün dünya param parça ve her şey anlamsızdır. Bunalımı kutsayan belirsizliğin bilimi, düşünceyi, dili ve kültürü yıkmanın en sağlam ve kestirme yoludur. Bu anlayış, “küresel kutsal şemsiye” altında bulunması tasarlanan her ülkede modadır. Bir taraftan söze kesin ayrımlardan ve tanımlardan başlayan, diğer taraftan hakikatin çokluğundan, çoğulculuktan dem vuran, ancak üstü örtük biçimde jeopolitik boşluktan ve boşluğu doldurmadan söz eden bir insan hangi etiket altında olursa olsun *akıl*,

düşünce ve özgür dünyadan bahsedemez. Böyle birisi için akıl ve özgür dünya tatile çıkmıştır.

Belirsizliği ve bulanıklığı modernitenin alıp götürdüğü dünyanın yeniden düzenlenmesi şeklinde okumak ise, dünyanın ve insanlığın “güç oyunu”na malzeme yapılmasından başka bir anlam taşımıyor. Belirsiz ve bulanık dili, düşünce olarak sunmanın ne anlama geldiğini Ernest Gellner⁸ şu ifadelerle özetler: “Postmodern anlayış; kuşunun içinde çiçeklenen ve anlama erişme konusunda karamsar ve bulanık bir temaşa kümesi hâlinde yansıyan bir edebiyat türüdür. Bir taraftan meta-anlatıları derinliğine çözerek onların çöktüğünü müjdelir. Öbür taraftan kendisini bilinmezliğe, gizeme büründürerek büyümlü bir görüntü verir. Bilinmezliğe ve belirsizliğe bürünerek büyük anlatıların çöktüğünü ilân etmek bir kişinin eline bakarak gelecekte haber veren falcının tavrından farksızdır. Sanki dünya karmaşık ve belirsiz bir dil oyunu içinde ‘Büyük Oyuna’ malzeme üretmektedir. İzaflığı ve çok kültürlülüğü yeni dönemin özgürlük kapısı olarak gösterenler, dünyanın yüzyıllık geleceğini konuşuyorlar. Bu ne biçim bir çelişkidir?”

Bilinmezliğin ve belirsizliğin diline sığınarak iktidarla izdivaca giren politik-din anlayışı kutsalımıza el koymuş durumdadır. Ortada din ve dinî duyarlılık yok, profesyonel dincilik vardır. Bu dincilik her türlü durumu ve ahlâksızlığı “belirsizlik ortamında” kutsal etiketle meşrulaştırmaktadır. Dini duruma uydurmak, düşünce etiketi altında pazarlanmaktadır. Dönüştürme stratejisinin dinî ayağını gösteren bu konum gelecekte din adına ilginç görüşlere eşlik edecektir. Çünkü belirtilen dönüşümün arkasındaki irade İslâm’ı Kopenhag ölçütlerine uydurma girişiminden başka bir şey değildir. Fikrî ve ahlâkî boyutunu kaybeden din, kaçınılmaz olarak günümüz dünyasında çok insafsız ve çirkin biçimde “görünür ve gizli güç oyunları”nın aracı hâline getirilmektedir.

Günümüzde dinî kimlik her şeyin üzerine çıkmıştır. Kudüs, Mekke ve Roma büyük kalabalıkların toplandığı merkezler konumuna gelmiştir. Ne var ki dine başvurunun ya da dinin geri dönüşünün hayata yansıyan boyutu yeni kuşukları beraberinde getirmiştir. Bu kuşukuyu Georges Corm şu ifadelerle özetlemektedir: “Siyaset en fırsatçı, en soysuz ve ülküsüz hâliyle dine ve kutsala bürünerek kendini daha iyi gizleyebilmek, bilinçaltımıza terör ve dehşeti daha iyi ekebilmek için dünyamıza ve kutsalımıza el mi koydu? Eğer durum bu ise, öldüğü ilân edilen ideolojiden çok daha tehlikeli ve sinsi bir ideolojiyle karşı karşıyayız. Çünkü kutsala çağrıda bulunarak ancak entelektüel teröre hizmet edilebilir.”⁹ Gerçekten dinin giderek yükselen değer hâline gelmesiyle birlikte çıkarıcılığı, sömürüyü siyasetin göstereni yapan güçler ve bunlara ortaklık yapan dinî-politik hareketler kutsal değerleri kullanarak kutsalımıza el koydular. Bu durum, tarihî çatallanmanın en somut göstergesidir.

⁸ Ernest Gellner, *Postmodernizm, İslâm ve Us*, Çev: B. Peker, Ankara: Ümit Yayınları, 1994, ss.41-42.

⁹ Georges Corm, *21. Yüzyılda Din Sorunu*, Çev: Ş. Sönmez, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008, s.19.

Kültür, sadece sosyal hayata anlam yükleyen amelî kalıplar değil, aynı zamanda bir toplumun dünya kurma etkinliğini ifade eden bilgi, akıl ve dildir. Hâlbuki postmodern kimlik tanımında öznenin sabit ve kalıcı bir kimliği olmadığı, öznenin değişik zamanlarda değişik kimliklere büründüğü ve bu çelişkili kimliklerin bütünleşmediği görüşü yer alır.¹⁰ Çelişkili kimliklerin bütünleşmediği ifadesi farklı kültürleri tanıma anlamında değil, farklı kültürel kimlikleri paylaşan insanların birarada yaşayabileceğini zihinlere yerleştirme anlamında kullanılmaktadır. Dünyanın yeniden yapılandırılması sürecinde politik pratiğe elverişli bu söylem; bir taraftan millî kültürleri parçalamanın felsefî metinlerini oluştururken, diğer taraftan dönüştürücü araçlar eşliğinde toplumları değiştirmenin bütün yollarını kusursuzca işletmektedir. Bütün söylenenleri tersine çevirip çok kültürlü-çok dinli anlayışı temsil ettiğini söyleyen toplumlara uyguladığımız zaman, elimizde karşılıksız bir çekin kaldığını görürüz.

Eğer belli bir bilgi sistemi, akıl ve dilin de tikel olduğu görüşü doğru ise, özel bir kültürün araçlar eşliğinde farklı kültürel sistemleri dönüştürme eğilimini izah etmekte zorlanırsınız. Kaldı ki kendi sınırlarını aşarak insanlığı bütünleştirme adına özel bir kültürü evrenselleştirme girişimi, diğer milletleri akılsız ve dilsiz görmekle eşdeğerdir. Kültürel anlamda uluslararası yörünge içine dâhil olmak, kaçınılmaz olarak ötekini yok sayma ve tarihin dışına atma anlamına gelmektedir. Çünkü iletişim ağlarının etkin biçimde kullanımı merkezde yer alan güçlerin elindedir. Dolayısıyla burada iletişim ve etkileşim değil, tek taraflı biçimlendirme ve belirleme söz konusudur. Üstelik tanımda geçen ortak değerlerin neler olduğu açık değildir. Bu ortak değerler, insan hayatını anlamlı kılan hukukta eşitlik, özgürlük ve siyasî katılım gibi olumlu sayılan türden midir, yoksa özel bir kültürün araçlar eşliğinde diğer kültürleri tarihten silmesi veya hepten yok etmesi midir?

Islık yönteminin özü şudur: Yeni bir düşünceyi bir amire kabul ettirmenin yolu, onu bu fikrin kendisine ait olduğuna inandırmaktır. Amaç karşı toplumla savaşmaktan önce onun direnişini zayıflatmaktır.¹¹ Sopa yöntemi ise iki kutuplu dünya sisteminin çöküşünden sonra öteki kim sorusu etrafında inşa edilmiştir. “Düşman aranıyor” başlığı altında ilân edilen savaşın aktörleri; ötekinin adını, “bağlantısızlar arki” gibi oldukça teknik ve işlevsel deyimle tanımlamış ve ardından yeni bir harita inşa etmişlerdir. İşgalin dilbilgisi değişmiş, fakat mahiyeti değişmemiştir. Merkez-boşluk ayrımına bağlı olarak üretilen *bağlantısız* kavramı ve buna yüklenen anlam çerçevesinde 21. yüzyılda yeni savaşın adı konulmuştur. Savaşın kimler arasında olacağı ifade edilerek “sıcak bölge”nin sınırları çizilmiştir.¹²

¹⁰ Jorge Larraín, *İdeoloji ve Kültürel Kimlik: Modernite ve Üçüncü Dünyanın Varlığı*, Çev: N. Nur Domaniç, İstanbul: Sarmal Yayınları, 1995, s.207.

¹¹ B. H. Liddell Hart, *Strateji: Dolaylı Tutum*, Çev: Selma Koçak, İstanbul: Doruk Yayınları, 2003, s.21.

¹² Bakınız: Thomas P. M. Barnett, *Pentagon'un Yeni Haritası: 21. Yüzyılda Savaş ve Barış*, Çev: Cem Küçük, İstanbul: 1001 Kitap. 2005.

Tahakküm etmek için “*terörle mücadele*” gibi son derece masum ve etkili bir deyim seçilmesi işgalin haritası hakkında ipucu vermektedir. Deşifre etmek için “*küresel kuralların dışında kalan ülkeleri yeniden yapılandırmak*” şeklinde bir ifadenin seçilmesi İslâm coğrafyasında geniş çaplı bir jeopolitik düzenleme yapılacağını ifşa etmektedir. Demokrasi kuşağı oluşturma projesi şeklinde ifade edilmesi, postmodern stratejinin dinî ve etnik farklılıklar üzerinden sürdürüleceğinin açıkça ilânıdır. Bu tutum, insan hak ve özgürlükleri peçesi altında sürdürülen savaşın, zihinleri ve bedenleri esir alma şeklinde seyredeceğini göstermektedir.

Proje; açıkça, egemen gücün kendi çıkarı ve sömürü arzusunu tahkim etmek için ürettiği ekonomik ve politik kuralların dışında kalan ülkeleri “haydut devletler”, merkezle-boşluk arasında yer alan ülkeleri “sınır ülkeler” şeklinde tanımlayarak, hedef göstermektedir. Sınırları geniş tutulan politik ve stratejik yörüngenin sürdürülmesi için çeşitli aşamalara ihtiyaç olduğunu dillendiren egemen güç; demokrasi kuşağı oluşturma projesini politik pratiğinin birinci aşamasına yerleştirmektedir. Bağlantısızlar kavramı çerçevesinde ürettiği ikinci aşamaya ise “küresel kuralların dışına düşen 68 ülkeyi” yerleştirmektedir. Böylece ötekinin alanını genişletmektedir.¹³ Hedef alınan ülkelerin ilk aşamasında yer alan ülkelerin haritası çıkarıldığında, bu siyasî coğrafyanın Osmanlı Devleti’nin yükseliş dönemindeki topraklara denk düştüğü görülebilir.

Küresel egemen güç, “*alternatif güçleri*” çember altına alıp kontrol etmek ve kendi çıkarlarına uygun düşecek tarzda biçimlendirmek için ürettiği yeni stratejinin bir tarafına *küresel ekonomik ve politik kurallar* adına bağlantısız kalıbına yerleştirdiği ülkeleri koymaktadır. Öteki tarafına ise, demokrasi kuşağı oluşturma adı altında İslâm coğrafyasını yeniden biçimlendirmek ve işgal etmek için diğer 22 ülkeyi yerleştirmektedir. Bu çerçevede, demokrasi kuşağı oluşturma projesi, yeniden icat edilen ötekinin hem belli bir kesimini hem de mekânını ve kimliğini simgeleyen proje olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde “diktatörleri tasfiye etme” şeklinde takdim edilen demokrasi kuşağı oluşturma projesi, anılan coğrafyada uzun süredir baskı altında tutulan halkların algılarına denk düştüğü için geniş tabanlı taraftar bulmakta zorlanmamıştır. “Arap Baharı” şeklinde takdim edilen işgal hareketi kısa sürede “demokrasi kuşağında av mevsimi”ne dönüşmüştür..

1990 sonrası süreçte seküler otoriter sistemlerin etki alanı daralmıştır. Toplumu kontrol etme imkânları zayıfladığı için çağın ufkuna uygun olarak seçilen yeni ortaklar eşliğinde “yeni insan ve iktidar tipi” üretilerek sistemi sürdürmenin zemini oluşturulmaktadır. Bu süreçte Türkiye’nin rol model olarak sunumu, operasyoneldir. Bu sunumun yaygın bir şekilde benimsenmesi ise *dinî-politik*

¹³ Barnett, *a.g.e.*, s.134.

öznelerin söz konusu süreci *İttihad-ı İslâm*'ın başlangıcı olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Arap Baharı dalgasının “din diliyle kutsanması” geleceğe dönük dinî kehanetlerin politik dile taşınmasıyla doğrudan bağlantılıdır. “Sayısal değere dökülen dinî kehanetler” üzerinden gelecek planlayan aktörler “*Şam'da hutbe okuma*”yı beklemektedirler. Şam'da okunacak hutbe yeni dönemin başlangıcı sayılacaktır.

Oysa bağlantısızlar arkını demokratikleştirme/Arap Baharı projesi özü itibarıyla sermayenin tek merkezi olmaktan tedricî olarak çıkan Batı'nın yeni politik-stratejik hamlesine kapı açmanın diplomatik adıdır. Eğer Batı Ortadoğu'nun sınırlarından dönerse, bu müdahale, yeni bir dünya sisteminin başlangıç tarihi olacaktır. Ortadoğu'nun sınırlarını aşarsa postmodern işgalin zihinleri ve bedenleri esir alan dili nedeniyle İslâm coğrafyası ikinci kez esaret altına alınacaktır. AB ve ABD'nin Türkiye'ye yönelik olarak inşa ettikleri sözcükleri “açılım” üzerinden kullanıma sunmaları, “siyasî-stratejik” hesabın farklı olduğunu göstermektedir. “Etnik-dinî muhalif ittifakın” stratejik rol modelin aktörü olarak seçilmesi, “Türkiye'nin zihnî ve fizikî haritasını bozma” amacının dışında açıklanamaz. “Dil, varlığın evi olduğu” için, dili bozmak “evi bozmak” ifadesiyle aynı anlamı taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Barnett, Thomas P. M. *Pentagon'un Yeni Haritası: 21. Yüzyılda Savaş ve Barış*. Çev: Cem Küçük, İstanbul: 1001 Kitap, 2005.
- Corm, Georges. *21. Yüzyılda Din Sorunu*. Çev: Ş. Sönmez, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008.
- Gellner, Ernest. *Postmodernizm, İslâm ve Us*. Çev: B. Peker, Ankara: Ümit Yayınları, 1994.
- Hart, B. H. Liddell. *Strateji: Dolaylı Tutum*. Çev: Selma Koçak, İstanbul: Doruk Yayınları, 2003.
- Harvey, David. *Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri*. Çev: Sungur Savran, İstanbul: Metis Yayınları, 2003.
- Larrain, Jorge. *İdeoloji ve Kültürel Kimlik: Modernite ve Üçüncü Dünyanın Varlığı*, Çev: N. Nur Domaniç, İstanbul: Sarmal Yayınları, 1995.
- Parliamentary Assembly Council of Europe. *Post-monitoring Dialogue With Turkey*, 23 April 2013.
- Sim, Stuart. "Postmodernism and Philosophy", *The Routledge Companion to Postmodernism*, Ed: Stuart Sim, Londra ve New York: Routledge, 2001.
- Tremblay, Rodrigue. *Yeni Amerikan İmparatorluğu*, Çev: G. Günay, Ankara: Nova Yayıncılık, 2007.
- Wiener, Peter F. *Hitlerin Mânevî Atası: Martin Luther*. Çev: Hakan Olgun, İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2002.